

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลอง

ทะเบียนเลขที่ สข 68100246

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลอง คำขอเลขที่ 67100348 ทะเบียนเลขที่ สข 68100246 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 7 กุมภาพันธ์ 2567

ประกาศ ณ วันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. 2568

(นางสาวนุสรา กาญจนกุล)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลอง

Kao Nam Phueng Muang Long Pomelo หรือ Som - O Kao Nam Phueng Muang Long

(1) เลขที่คำขอ	67100348	ทะเบียนเลขที่	สข 68100246
(2) วันที่ยื่นคำขอ	7 กุมภาพันธ์ 2567	วันที่ขึ้นทะเบียน	7 กุมภาพันธ์ 2567
(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน	จังหวัดแพร่		
ที่อยู่	ศาลากลางจังหวัดแพร่ ถนนไชยบูรณ์ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่
จังหวัดแพร่ 54000		
(4) รายการสินค้า	ส้มโอ		
(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า			

คำนิยาม

ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลอง หรือ Kao Nam Phueng Muang Long Pomelo หรือ Som-O Kao Nam Phueng Muang Long หมายถึง ส้มโอพันธุ์ขาวน้ำผึ้ง ที่มีทรงผลค่อนข้างกลมมนสูง ก้นผลเรียบเมื่อแก่จัดจะบุ๋ม ผลแก่ผิวเปลือกมีสีเขียวอมเหลือง สามารถแกะเนื้อออกจากเยื่อหุ้มกลับได้ง่าย เนื้อกึ่งใหญ่สีคล้ายน้ำผึ้ง เนื้อแน่น แห้ง ไม่ฉ่ำน้ำ รสชาติหวานอมเปรี้ยว ซึ่งผลิตในเขตพื้นที่อำเภอลองและอำเภอรังษิง จังหวัดแพร่

ลักษณะของสินค้า

(1) พันธุ์ส้มโอ : พันธุ์ขาวน้ำผึ้ง

(2) ลักษณะทางกายภาพ

- ทรงผล	ค่อนข้างกลมมนสูง ก้นผลเรียบเมื่อแก่จัดจะบุ๋ม มีน้ำหนักผลไม่น้อยกว่า 1.5 กิโลกรัม
- ผิวเปลือก	ผิวเรียบ มีต่อมน้ำมันที่ผิวเปลือกขนาดใหญ่และห่างกันชัดเจน ผลแก่ผิวเปลือกมีสีเขียวอมเหลือง เปลือกบางถึงหนาปานกลาง
- เนื้อ	เนื้อกึ่งใหญ่สีคล้ายน้ำผึ้ง แน่น แห้ง ไม่ฉ่ำน้ำ รสสัมผัสกรอบ
- รสชาติ	หวานอมเปรี้ยว ไม่ฝื่อน ไม่ขม และไม่ซ่าลิ้น

(3) ลักษณะทางเคมี

- ค่าความหวานไม่น้อยกว่า 9 องศาบริกซ์

กระบวนการผลิต

วัตถุประสงค์

ต้นพันธุ์ส้มโอ ต้องเป็นพันธุ์ขาวน้ำผึ้งที่ได้จากการตอนกิ่งของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอลอง และอำเภอรังษิง จังหวัดแพร่ หรือจากกรมวิชาการเกษตร หรือหน่วยงานที่เชื่อถือได้ โดยคัดเลือกต้นพันธุ์ที่สมบูรณ์ แข็งแรง ไม่มีโรค และแมลง

การปลูก

- (1) ฤดูกาลปลูก สามารถปลูกได้ทุกฤดูกาล ที่เหมาะสมควรเป็นช่วงต้นฤดูฝน
- (2) ลักษณะพื้นที่ปลูก บริเวณที่เหมาะสมควรเป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำยมและลำน้ำสาขา ซึ่งเป็นที่ราบระหว่างภูเขาในอำเภอคลองและอำเภอลำดวน จังหวัดแพร่ ลักษณะดินที่เหมาะสมเป็นดินร่วนปนทราย ระบายน้ำได้ดี
- (3) การเตรียมพื้นที่ปลูก ให้มีการจัดวางระบบการเพาะปลูกรูปแบบพืชไร่ไม่ยกร่อง ทำการปรับปรุงดินโดยพรวนหน้าดินให้ร่วนซุยแล้วตากดินทิ้งไว้เป็นเวลาอย่างน้อย 2 สัปดาห์ หลังจากนั้นปรับสภาพดินให้มีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ให้เหมาะสม คือ ระหว่าง 5.5 - 6.5 กรณีดินที่มีค่า pH ต่ำกว่าหรือสูงกว่าที่กำหนด ควรปรับปรุงโดยการโรยปูนขาวหรือปูนโดโลไมท์ลงในดินก่อนการปลูก
- (4) การเตรียมหลุมปลูก ขุดหลุมปลูกให้มีความกว้างและลึกในช่วง 30 - 50 เซนติเมตร นำปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยหินฟอสเฟตคลุกเคล้าให้เข้ากันกับดินที่ขุดขึ้นมาใส่ลงในหลุม
- (5) นำต้นพันธุ์วางหลุมปลูก แล้วกลบดินให้สูงกว่าระดับดินเดิมเล็กน้อยเพื่อป้องกันน้ำขัง จากนั้นคลุมหน้าดินด้วยวัสดุ เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง หรือเศษใบไม้ เป็นต้น เพื่อช่วยรักษาความชื้น การระเหยของน้ำ และควบคุมอุณหภูมิของดิน ปักไม้หลักเพื่อค้ำยันต้นพันธุ์ป้องกันการโค่นล้ม

การดูแลรักษา

- (1) ต้นส้มโอในระยะ 7 วันแรกหลังปลูก ควรให้น้ำวันละ 1 ครั้ง จากนั้นลดการให้น้ำเป็นวันเว้นวัน เมื่อเจริญเติบโตจนแตกใบอ่อนแล้วให้น้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เมื่อตั้งตัวได้แข็งแรงจึงให้น้ำ 2 สัปดาห์ต่อครั้ง ก่อนการเก็บเกี่ยวผลผลิตส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลอง ควรงดการให้น้ำ 2 สัปดาห์ ทั้งนี้ การให้น้ำจะพิจารณาจากสภาพความชื้นของดินและสภาพต้นส้มโอเป็นหลัก
- (2) การตัดแต่งกิ่ง ควรตัดแต่งกิ่งปีละ 1 - 2 ครั้ง ในกิ่งกระโดง กิ่งไขว้ เบียดกัน ไม่เป็นระเบียบ กิ่งแห้งหรือกิ่งที่ไม่สมบูรณ์มีลักษณะอาการของโรค
- (3) การจัดการสวน ควรกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ โดยหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช การให้ปุ๋ยเน้นปุ๋ยอินทรีย์เป็นหลัก ทำการสำรวจโรคและแมลงศัตรูพืช เมื่อพบการระบาดให้ใช้สารชีวภัณฑ์ทำลายด้วยน้ำหมักสมุนไพร หรือสารเคมีตามหลักวิชาการในการกำจัดโรคและแมลง
- (4) การดูแลระยะติดผล ต้นส้มโออายุระยะ 3 - 4 ปี จะออกดอกตามธรรมชาติ เมื่อส้มโอติดผลให้ทำการคัดผลส้มโอที่ไม่สมบูรณ์ รูปทรงบิดเบี้ยวผลิตทิ้งออกเหลือไว้ในช่วง 5 - 10 ผลต่อต้น โดย 1 กิ่ง ให้เหลือผลส้มโอ 1 - 2 ผล ทั้งนี้ ก่อนการเก็บเกี่ยวผลผลิตส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลอง 1 เดือน ให้งดการใช้สารเคมี

การเก็บเกี่ยวผลผลิต

- (1) ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลอง สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอดทั้งปี
- (2) ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลอง มีระยะการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม โดยนับอายุผลหลังดอกบานในช่วง 200 - 230 วัน หรือสังเกตผิวเปลือกที่มีสีเขียวอมเหลือง มองเห็นต่อมน้ำมันทางกันอย่างเด่นชัด หรือเก็บเกี่ยวในระยะผลแก่ร้อยละ 80 - 90
- (3) เก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างระมัดระวัง โดยใช้กรรไกรตัดให้ชิดขั้วผล ระมัดระวังไม่ให้ผลส้มโอร่วงกระแทกพื้นในการจัดวางส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลองควรมีภาชนะรองรับ
- (4) เก็บผลผลิตส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลองไว้ในที่ร่มและมีอากาศถ่ายเทสะดวก เพื่อรอการบรรจุและจำหน่ายต่อไป

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลาก หรือบรรจุภัณฑ์ให้ประกอบด้วยคำว่า “ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลอง” หรือ “Kao Nam Phueng Muang Long Pomelo” หรือ “Som-O Kao Nam Phueng Muang Long”

(2) ให้ระบุชื่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการฯ สถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วันที่ผลิต เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ เป็นต้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

(6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอลองและอำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ มีสภาพพื้นที่โอบล้อมด้วยทิวเขาผีปันน้ำกลาง และทิวเขาเย้ยของทิวเขาผีปันน้ำกลาง แผ่นดินบางส่วนถูกยกตัวขึ้นเป็นภูเขาและที่ราบสูง คิดเป็นร้อยละ 80 ของพื้นที่ทั้งหมด และบางส่วนทรุดตัวลงเป็นแอ่งขนาดใหญ่และแอ่งที่ราบระหว่างภูเขา ซึ่งพื้นที่ลักษณะนี้มีเพียงร้อยละ 20 เรียกว่าแอ่งลอง-วังชิ้น ซึ่งแอ่งนี้มีลักษณะลาดเอียงไปทางทิศใต้ตามแนวทางน้ำไหลของแม่น้ำยม ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักไหลผ่านตอนกลางและตอนใต้ของอำเภอ รวมทั้งมีลำน้ำสาขากว่า 300 สายไหลลงสู่แม่น้ำยม จากการกักเซาะและเกิดตะกอนดินจากแม่น้ำยมและลำน้ำต่างๆ จึงทำให้พื้นที่เมื่อถึงฤดูน้ำหลากได้พัดพาธาตุอาหารและตะกอนดินมายังบริเวณที่ราบลุ่มแห่งนี้ทับถมเป็นชั้นๆ ดินจึงมีความอุดมสมบูรณ์สูง ซึ่งเป็นดินร่วนปนทรายการระบายน้ำดี โดยทั่วไปเรียกดินลักษณะนี้ว่า “ดินน้ำไหล ทรายมูล” และมีแร่ธาตุฟอสเฟส และโพแทสเซียมอย่างเหมาะสม

สภาพภูมิอากาศของอำเภอลองและอำเภอลำปาง จัดอยู่ในลักษณะแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน แบ่งออกเป็น 3 ฤดูกาล คือ ฤดูหนาวประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์มีอากาศหนาวและแห้งแล้ง ฤดูร้อนประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคมมีอากาศร้อนอบอ้าว และฤดูฝนประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคมมีฝนตกชุก ปริมาณน้ำฝนตลอดทั้งปีอยู่ในเกณฑ์น้อยมีค่าเฉลี่ย 1,209.42 มิลลิเมตร ประกอบกับสภาพพื้นที่มีทิวเขาล้อมรอบไว้ทั้ง 4 ทิศ พื้นที่ราบคล้ายแอ่งกระทะ บางส่วนปกคลุมด้วยป่าไม้ จึงทำให้สภาพอากาศแตกต่างกันมากในแต่ละฤดูกาล ด้วยลักษณะสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศดังกล่าว จากความอุดมสมบูรณ์ของดินที่มีแร่ธาตุเหมาะสม ปริมาณน้ำฝนที่เพียงพอเหมาะสม จึงส่งผลให้ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลองมีเนื้อกึ่งใหญ่ สีส้มคล้ายน้ำผึ้ง แกะเนื้อออกจากเยื่อหุ้มกล้วยได้ง่าย เนื้อแน่น แห้ง ไม่ฉ่ำน้ำ รสสัมผัสกรอบ รสชาติหวานอมเปรี้ยว ไม่ฝื่อน ไม่ขม และไม่ซ่าลิ้น

ประวัติความเป็นมา

อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ตามประวัติกล่าวว่าเมื่อปี พ.ศ. 1078 พระนางจามเทวี ได้เสด็จฯ มาครองเมืองหริภุญชัย (ลำพูน) ได้ทรงนำพระบรมสารีริกธาตุเสด็จมาทางชลมารค แต่แทนที่จะเสด็จตามลำน้ำปิงกลับหลงทางมาแยกขึ้นตามลำน้ำยมจอดเรือพระที่นั่งที่บ้านปากลอง (ตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่) และด้วยเหตุที่หลงทาง พระนางจามเทวีตรัสว่า “ลองขึ้นไปก่อนเถอะ” คำว่า “ลอง” ที่ทรงตรัสขึ้นมานั้นถูกนำมาเรียกชื่อเมืองใหม่ว่า “เมืองลอง”

ส้มโอพันธุ์ขาวน้ำผึ้ง เป็นพืชที่เกษตรกรในพื้นที่อำเภอลองและอำเภอลำปางปลูกมานานกว่า 40 ปี จากคำบอกเล่าถึงแหล่งที่มาของต้นพันธุ์ส้มโอดั้งเดิมมาจาก 2 แหล่งกล่าวว่า เมื่อปี พ.ศ. 2508 นายวงศ์ ชมภูมิ่ง หรือที่ชาวบ้านเรียกกันโดยทั่วไปว่า “พ่อเลี้ยงวงศ์” ได้นำกิ่งพันธุ์ส้มโอขาวน้ำผึ้งจำนวนมากมาปลูกที่สวนของตนเอง ซึ่งตั้งอยู่ตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ และในปี พ.ศ. 2525 นายจงศิลป์ สีตลาภินันท์ ชาวจังหวัดสมุทรสาคร

ได้ย้ายถิ่นฐานมาประกอบอาชีพทำสวน ในพื้นที่หมู่ 10 บ้านดอนมูล ตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ โดยนำกิ่งพันธุ์ส้มโอขาวน้ำผึ้งจากอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มาปลูกไว้ที่สวนของตนเอง เมื่อให้ผลผลิตปรากฏว่าส้มโอขาวน้ำผึ้งมีเนื้อกึ่งใหญ่สีคล้ายน้ำผึ้ง และเนื้อออกจากเยื่อหุ้มกลับได้ง่าย เนื้อแน่น แห้ง ไม่ล้นน้ำ รสสัมผัสกรอบ รสชาติหวานอมเปรี้ยว ไม่ฝื่อน ไม่ขม และไม่ซ่าลิ้น สามารถเก็บไว้ได้นานหลังจากเก็บเกี่ยว จึงได้แบ่งกิ่งพันธุ์ส้มโอให้กับเกษตรกรรายอื่นในพื้นที่ เพื่อนำไปขยายพันธุ์ต่อจนทำให้ส้มโอพันธุ์ขาวน้ำผึ้งแพร่ขยายเป็นวงกว้างในพื้นที่ของอำเภอคลอง และอำเภอวังชิ้น ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ติดต่อกันและมีลักษณะภูมิศาสตร์เดียวกัน ทำให้ได้ผลผลิตส้มโอขาวน้ำผึ้งมีคุณภาพเช่นเดียวกัน

แต่เดิมการจำหน่ายส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสองเกษตรกร มักจะเรียกชื่อส้มโอนี้สั้นๆ ว่า "ส้มโอเมืองสอง" หรือ "ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสอง" จนเป็นที่รู้จักและสร้างชื่อเสียงให้กับสินค้าในชุมชนเป็นอย่างมาก ต่อมาเมื่อเกษตรกรได้มีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จึงได้มีการตกลงร่วมกันในการใช้ชื่อ "ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสอง" เพื่อบ่งบอกถึงควมมีอัตลักษณ์ของสินค้าในท้องถิ่นนั้น ให้เป็นชื่อทางการค้าชื่อเดียวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ปัจจุบัน "ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสอง" ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้ประกอบการที่เดินทางมารับซื้อเป็นประจำที่สวน และเป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยว เพื่อหาซื้อเป็นของฝากเมื่อมาเยี่ยมเยือนอำเภอคลองและอำเภอวังชิ้น ด้วยความโดดเด่นมีเอกลักษณ์และคุณภาพ ในครั้งนี้ จังหวัดแพร่จึงได้ดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาไม้ผลอัตลักษณ์ ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสอง จังหวัดแพร่ ให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น จึงได้จัดกิจกรรมงานแถลงข่าว "ส้มโอเมืองสอง ไม้ผลอัตลักษณ์เมืองแป้" เพื่อประชาสัมพันธ์และยกระดับสินค้าทางการเกษตร "ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสอง" โดยเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2564 นอกจากนี้ นิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน ฉบับที่ 778 วันที่ 1 พฤศจิกายน 2565 ยังมีการตีพิมพ์ข้อมูลส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสอง ในหัวข้อ "นโยบายรัฐส่งเสริมผลไม้อัตลักษณ์ (ว่าที่ GI) และเกษตรแปลงใหญ่กับสวนส้มโอเมืองสอง" จนเป็นที่รู้จักและเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญสร้างรายได้ให้เกษตรกรของอำเภอคลองและอำเภอวังชิ้นของจังหวัดแพร่ได้อย่างยั่งยืน

(7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสอง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอคลองและอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ รายละเอียดตามแผนที่

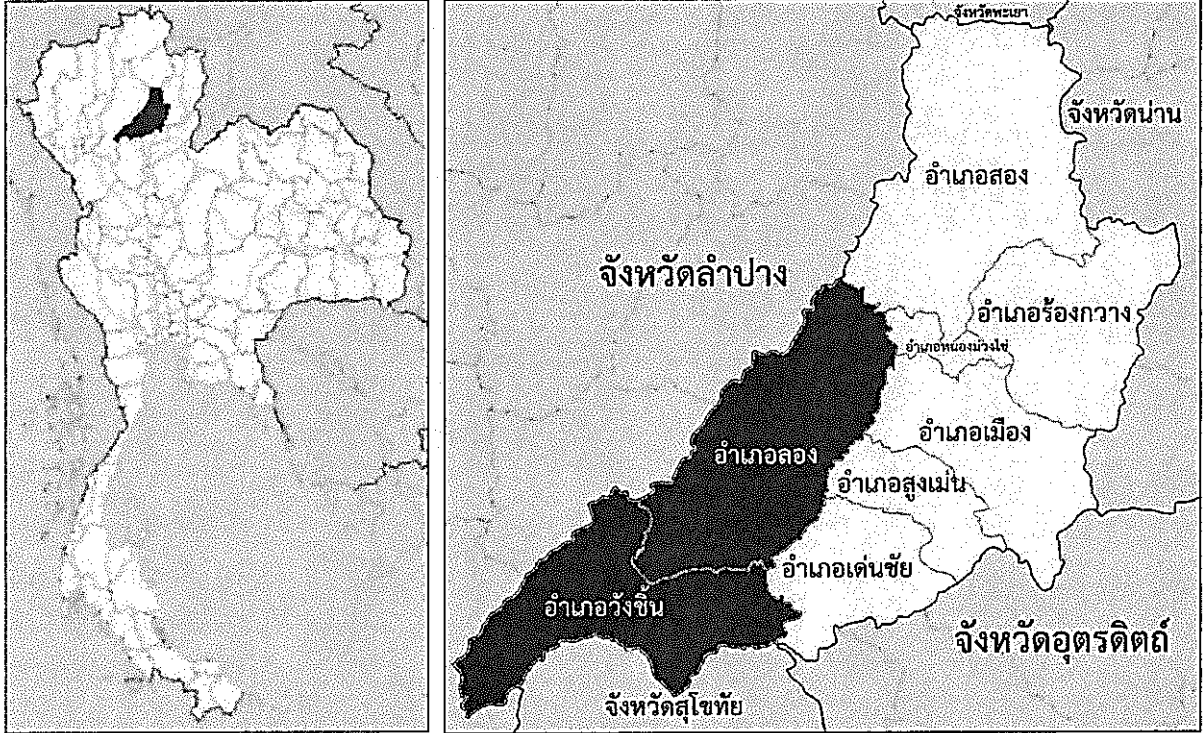
(8) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสอง ต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด ตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสอง รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

(9) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) ให้มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า ที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสอง
- (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองสอง และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์
ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลอง

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ส้มโอขาวน้ำผึ้งเมืองลอง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอลองและอำเภอวังจีน ของจังหวัดแพร่